

EUROOPA KOHTU OTSUS

28. jaanuar 1986*

[...]

Kohtuasjas 169/84,

- 1) **Compagnie française de l'azote (Cofaz) SA**, registrijärgse asukohaga Pariisis,
- 2) **Société CdF Chimie azote et fertilisants SA**, registrijärgse asukohaga Toulouse'is,
- 3) **Société chimique de la Grande Paroisse (SCGP) SA**, registrijärgse asukohaga Pariisis,

mida esindab Pariisi Advokatuuri liige Dominique Voillemot, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o Jacques Loesch, 8 rue Zithe,

hagejad,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: komisjoni õigustalituse töötaja Marie Jose Jonczy, keda abistas Nicole Coutrelis, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o komisjoni õigustalituse töötaja Manfred Beschel, Jean Monnet' hoone, Kirchberg,

kostja,

mille esemeks menetluse praeguses staadiumis on taotlus otsuse tegemiseks hagiavalduse vastuvõetavuse kohta, milles hagejad paluvad Euroopa Kohtul tühistada 17. aprilli 1984. aasta otsus, millega komisjon lõpetas EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel alustatud ja Hollandi valitsusele 4. novembri 1983. aasta kirjas teatatud menetluse ning millest komisjon teatas hagejatele oma 24. aprilli 1984. aasta kirjaga,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: koja esimees U. Everling presidendi ülesannetes, kodade esimehed K. Bahlmann ja R. Joliet, kohtunikud G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, Y. Galmot, C. Kakouris ja T. F. O'Higgins,

kohtujurist: P. VerLoren van Themaat,

kohtusekretär: D. Louterman,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

kuulanud ära 16. oktoobril 1985 toimunud istungil esitatud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

1. Euroopa Kohtu kantseleisse 2. juulil 1984 esitatud hagiavaldusega algatasid Compagnie française de l'azote (Cofaz) SA, Société CdF Chimie azote et fertilisants SA ja Société chimique de la Grande Paroisse SA EMÜ asutamislepingu artikli 173 teise lõigu alusel hagimenetluse, mille esemeks on nõue, et Euroopa Kohus tunnistaks kehtetuks 17. aprilli 1984. aasta otsuse, millega komisjon lõpetas EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel algatatud ja Hollandi valitsusele 4. novembri 1983. aasta kirjas teatatud menetluse Hollandis maagaasi hindadele kohaldatava tariifisüsteemi suhtes.

2. Komisjon vaidlustas hagiavalduse vastuvõetavuse, esitamata samas kodukorra artikli 91 kohaselt selgesõnalist vastuväidet vastuvõetamatus kohta. Lähtudes kodukorra artikli 92 lõikest 2, otsustas Euroopa Kohus kõigepealt teha otsuse hagiavalduse vastuvõetavuse kohta, käsitlemata esialgu põhikohtuasja sisu.

3. Kohtuasja materjalidest ilmneb, et 1. juunil 1983 esitas Syndicat professionnel de l'industrie des engrais azotés (SPIEA) [lämmastikväetiste tootjaid ühendav kaubandusühendus, edaspidi "sündikaat"], tegutsedes muu hulgas ka hagejate nimel, komisjonile kaebuse, väites, et Hollandis kohaldatakse ammoniaagi tootmiseks mõeldud maagaasi tarnimisel soodustariifisüsteemi, millega eelistatakse Hollandis tegutsevaid lämmastikväetiste tootjaid. Selle soodustariifisüsteemi suhtes esitasid komisjonile vastuväiteid ka Belgia valitsus, Prantsusmaa valitsus ja üks Saksamaa ettevõtja.

4. 25. oktoobril 1983 otsustas komisjon EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel algatada nimetatud tariifisüsteemi uurimiseks menetluse. Komisjoni sõnul võimaldas Hollandi valitsus selle abisüsteemi alusel Gasunie (gaasiamet) kaudu Hollandi ammoniaagitootjatele hinnaalandusi kaheastmelise tariifisüsteemi abil, mille tulemusena vähenes ammoniaagi toorainena kasutatava maagaasi hind. Oma 4. novembri 1983. aasta kirjaga teavitas komisjon Hollandi valitsust eespool mainitud menetluse algatamisest. Oma 1. detsembri 1983. aasta teatises Hollandis maagaasi hindadele kohaldatava tariifisüsteemi kohta, mis asjaomastele isikutele edastati EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel (EÜT 1983, C 1983, lk 3), kutsus komisjon asjaomaseid isikuid üles omapoolseid kommentaare esitama.

5. Kasutades nimetatud teatises pakutud võimalust, esitas sündikaat oma 6. jaanuari 1984. aasta kirjas veelkord komisjonile omapoolsed märkused, kinnitades ja täpsustades oma kaebust.

6. Samaaegselt artikli 93 lõikes 2 ette nähtud menetlusega algatas komisjon EMÜ asutamislepingu artiklis 170 ette nähtud menetluse vastuseks Prantsusmaa valitsuse poolt sama tariifisüsteemi suhtes esitatud kaebusele. Artikli 170 alusel algatatud menetluse käigus esitas komisjon 13. märtsil 1984 põhjendatud arvamuse, milles osutas, et Gasunie kaudu Hollandi ammoniaagitootjatele ja lämmastikväetiste tootjatele maagaasi hankimisel soodustariifide võimaldamisel on Madalmaade Kuningriik rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad asutamislepingu artiklist 93. Samas arvamuses jättis komisjon enesele õiguse esitada artikli 93 lõike 2 alusel algatatud menetlusega seonduv seisukoht hiljem.

7. Endiselt hagejate nimel tegutsenud sündikaat pöördus oma 28. märtsi 1984. aasta kirjaga uuesti komisjoni poole, esitades mitmeid vastuväiteid maagaasitariifide süsteemi suhtes, mida Gasunie oli vahepeal muutnud.

8. Oma 14. aprilli 1984. aasta teleksisõnumiga teavitas Hollandi valitsus komisjoni, et Gasunie on veelkord muutnud oma tööstustariifisüsteemi struktuuri ja tühistanud need kaks tariifisüsteemi, mille suhtes sündikaat oli esitanud vastuväiteid oma 1. juuni 1983. aasta kaebuses, 6. jaanuaril 1984 esitatud märkustes ja 28. märtsi 1984. aasta kirjas. Muudatused pidid tagasiulatuvat jõustuma alates 1. novembrist 1983.

9. Asudes seisukohale, et Gasunie poolt kehtestatud uus tariifisüsteem on ühisturuga kokkusobiv, otsustas komisjon oma 17. aprilli 1984. aasta koosolekul lõpetada Gasunie kehtestatud tariifisüsteemi suhtes EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel algatatud menetluse. Komisjon teavitas Hollandi valitsust sellest otsusest oma 18. mai 1984. aasta kirjas. Hagejaid oli sellest otsusest sündikaadi kaudu teavitatud juba 24. aprilli 1984. aasta kirjaga, mille sõnastus oli üldjoontes sarnane Hollandi valitsusele adresseeritud kirja sõnastusele.

10. Komisjon tuli järeldusele, et uus tariifisüsteem on ühisturuga kokkusobiv peamiselt järgmistel põhjustel: Gasunie oli likvideerinud kaheastmelise tariifisüsteemi ja lisanud riigisisese tööstustariifisüsteemi struktuurile (mille moodustavad tariifid B–E) uue tariifi F, mida kohaldatakse Hollandi suurte tööstustarbijate suhtes. Selle uue tariifi kohaldamise õiguse saamiseks pidid ettevõtjad tarbima vähemalt 600 miljonit kuupmeetrit gaasi aastas, tegutsema vähemalt 90%-lise koormusega ning aktsepteerima Gasunie äranägemisel tarnimise täielikke või osalisi katkestusi või teistsuguse kütteväärtusega maagaasi tarneid. Uus tariif F moodustas Hollandis asuvatele tarbijatele kohaldatava üldise tariifisüsteemi lahutamatu osa ning selle puhul ei tehtud vahet erinevate majandussektorite vahel. Uuele tariifile tuginemise õiguse saanud ettevõtjatele võimaldatud hinnaalanduse väärtus oli tariifiga E võrreldes koguni väiksem Gasunie kogusäästust, mis tulenes nende ettevõtjate tarbimismahust ja uue tariifisüsteemi muudest tingimustest. Seega oli tariif F majanduslikult põhjendatud.

11. Olles tutvunud komisjoni 24. aprilli 1984. aasta kirjaga saatis sündikaat 22. mail 1984 vastuse, milles esitas oma vastuväited komisjoni otsuse suhtes, millega kõnealune menetlus lõpetati. Oma 26. ja 27. juuni 1984. aasta kirjades lükkas komisjon need vastuväited tagasi.

12. Hagejad esitasid EMÜ asutamislepingu artikli 173 teise lõigu alusel hagiavalduse nimelt 17. aprilli 1984. aasta otsuse, millega lõpetati artikli 93 lõike 2 alusel algatatud menetlus, tühistamiseks. Oma hagiavalduses väidavad hagejad, et komisjoni otsus tuleks kehtetuks tunnistada ilmsete vigade tõttu, mida tehti asjakohase teabe hindamisel, iseäranis Gasunie poolt uue tariifi kohaldamiseks kehtestatud tingimuste tulemusena saavutatud kogusäästu hindamisel. Hagejate arvates on tariifi F näol tegemist püüdlusega säilitada varasem tariifisüsteem teistsuguses "vormistuses".

13. Komisjoni arvates ei puuduta vaidlusalune otsus hagejaid isiklikult artikli 173 teise lõigu mõistes. Komisjon ei eita, et teistsuguste asjaolude korral võiks hagi olla vastuvõetav, kui selle esitab ettevõtja, kellele ei ole adresseeritud artikli 93 lõike 2 algatatud uurimismenetluse lõpetamise otsus, ent väidab, et käesoleval juhul tuleks menetluse algatamise võimalust tõlgendada piiravalt. Komisjon on seisukohal, et käesoleval juhul puuduvad hagejatele omased tunnused, mis eristaksid neist kõigist muudest isikutest. Asjaolu, et hagejad on ammoniaagitootjad või väidetava diskrimineerimise ohvrid, ei ole komisjoni arvates piisav hagejate individuaalseks eristamiseks. Lisaks, kuna asutamislepingu artiklid 92 ja 93 ei anna üksikisikutele õigusi, siis ei mõjuta nende artiklite alusel tehtud otsus ühelgi moel üksikisikute õiguslikku olukorda. Lõpuks väidab komisjon, et kõnealune otsus ei puuduta hagejaid isiklikult, kuna nad ei ole ühenduses ainukesed lämmastikväetiste tootjad.

14. Samuti ei erista komisjoni arvates hagejaid individuaalselt ka asjaolu, et nad olid seotud haldusmenetluse algatamisega. Hagejad esitasid vaid mõningat teavet, ent seda ei saa võrrelda kaebajate rolliga menetluses, mis tuleneb nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määrusest nr 17 (EÜT 13, 21.2.1962, lk 204; EÜT eriväljaanne 08/01, lk 3) või nõukogu 20. detsembri 1979. aasta määrusest (EMÜ) nr 3017/79 (EÜT 1979, L 339, lk 1). Artiklid 92, 93 ja 94 ei anna hagejatele eristaatust. Isegi kui eeldada, et hagejatel oli õigus nõuda, et komisjon lõpetaks väidetavalt ühisturuga kokkusobimatu abi andmise, ei tõendaks see õigus iseenesest, et hagejate huvides oli vaidlustada otsust, milles osutati, et abi andmine ei olnud ühisturuga kokkusobimatu. Kuna Euroopa Kohus on tunnistanud artikli 93 lõike 3 vahetuid õiguslikke tagajärgi niivõrd, kui selles lõikes on sätestatud menetluslikud kriteeriumid, mida siseriiklikud kohtud võivad rakendada, ja nähtud ette üksikisikute õigused, mida siseriiklikud kohtud on kohustatud kaitsma, siis komisjoni arvates järeldub sellest, et artikli 93 lõike 3 rikkumise puhul võivad sanktsioone kehtestada siseriiklikud kohtud. Seega ei ole hagejatelt kuidagi võetud õigust kohtulikule kaitsele.

15. Oma põhjenduste lõpetuseks viitab komisjon Euroopa Kohtu pretsedendiõigusele, mille kohaselt on komisjonil artikli 92 kohaldamisel laialdane kaalutusõigus. Sellest järeldab komisjon kõigepealt, et artiklil 92 ei ole vahetuid õiguslikke tagajärgi, ja teiseks, et artikli 93 lõike 2 alusel menetluse algatamise eest vastutab ainult komisjon.

16. Seoses küsimusega, kas vaidlustatud otsus puudutab hagejaid otseselt, rõhutab komisjon, et pelgast asjaolust, et hagejad konkureerivad väidetavalt riigiabi saavate ettevõtjatega, ei moodustu eriolukorda, mis võimaldaks hagejatel väita, et kõnealune otsus mõjutab hagejate positsiooni turul. Komisjon arvates on sellise eriolukorra olemasolu Euroopa Kohtu pretsedendiõiguse kohaselt vajalik artikli 173 alusel menetluse algatamiseks. Lisaks sõltub hagejate konkurentsiolukord otseselt nende gaasitarnija ehk

Gaz de France'i kehtestatud tariifidest, mitte aga Gasunie poolt Hollandi tootjate suhtes kohaldatavatest gaasitariifidest.

17. Hagejad väidavad aga, et kaebuse sisuline küsimus ehk Hollandi teatud maagaasitarbijatele võimaldatava allahindluse hindamine on menetluse algatamisest kuni vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni jäänud samaks. Hagejate arvates puudutab kõnealune otsus neid isiklikult seetõttu, et nende Hollandi konkurentidele tagatud soodsa konkurentsipositsiooni tõttu on hagejad asetatud äärmiselt ebasoodsasse olukorda. Lisaks väidavad hagejad, et nende seotus menetluse algatamise ja kulgemisega eristab neid individuaalselt artikli 173 tähenduses. Hagejate väitel on komisjon ise tunnistanud nende seotust, teatades neile vaidlusalusest otsusest. Hagejad on seisukohal, et ettevõtjal, keda abi andmine negatiivselt mõjutab, on nõukogu määruse nr 17 artikli 3 lõikes 2 viidatud õigusega sarnane õigus nõuda, et komisjon teeks otsuse abi õiguspärasuse kohta.

18. Samuti on hagejad arvamisel, et vaidlusalune otsus puudutab neid otseselt esiteks seetõttu, et konkurentsi moonutamine avaldab neile negatiivset mõju, ja teiseks seetõttu, et see negatiivne mõju on komisjoni otsuse tagajärg. Hagejad väidavad, et niivõrd, kui Hollandi tootjate toodangut turustatakse ühenduses, mõjutab vaidlusalune otsus hagejate positsiooni ühenduse turul.

19. Hagejate arvates tuleneb Euroopa Kohtu hiljutisest kohtupraktikast, et arvesse tuleks võtta ka artiklite 164 ja 173 aluseks olevaid põhimõtteid. Seega ei ole hagejatele haldusmenetluses eriõigusi andvate õigusaktide puudumine otsustav tegur. Lisaks on hagejad seisukohal, et vaidlustatud otsus puudutab neid otseselt ka seetõttu, et see otsus jõustus vahetult, ilma igasuguste ühenduse tasandil või siseriiklikult kohaldatavate rakendusmeetmeteta.

20. Kõigepealt tuleks märkida, et hagiavalduse vastuvõetavuse hindamiseks põhikohtuasja sisu käsitlemata tuleb aluseks võtta hagejate väited selle kohta, et tariif F, mille Gasunie lisas oma tööstustariifisüsteemi struktuurile ja mida kohaldati Hollandi suurtarbijatele tarnitud maagaasi suhtes, kujutab endast Hollandi valitsuse poolt antavat abi, millega eelistatakse kolme Hollandi ammoniaagi- ja lämmastikväetiste tootjat.

21. Tuleb silmas pidada, et artikli 173 teise lõigu kohaselt on füüsilisel või juriidilisel isikul õigus sama artikli esimeses lõigus sätestatud tingimustel algatada menetlus teisele isikule adresseeritud otsuse suhtes ainult siis, kui see otsus puudutab teda otseselt ja isiklikult. Seega sõltub hagejate hagemisõigus sellest, kas Hollandi valitsusele adresseeritud otsus, millega komisjon lõpetas artikli 93 lõike 2 alusel Hollandi vastu algatatud menetluse, puudutab hagejaid otseselt ja isiklikult.

22. Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et isikud, kellele teatud otsus ei ole adresseeritud, võivad väita, et see otsus puudutab neid artikli 173 teises lõigus märgitud viisil ainult juhul, kui see otsus mõjutab neid nende eriliste omaduste tõttu või nende erilise olukorra tõttu, mis neid kõigi teiste isikute suhtes iseloomustab ja selle tõttu teistest eristab analoogiliselt selle otsuse adressaatidega (15. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 25/62: Plaumann v. komisjon, EKL 1963, lk 95).

23. Täpsemalt – nimetatud otsuses viidatud olukorra osas on Euroopa Kohus korduvalt osutanud, et kui mingi õigusaktiga on hagejateks olevatele ettevõtjatele ette nähtud menetluslikud tagatised, mis annavad neile õiguse nõuda, et komisjon tuvastaks ühenduse õigusaktide rikkumise, peab nendel ettevõtjatel olema võimalik algatada menetlust oma õigustatud huvide kaitseks (25. oktoobri 1977. aasta otsus kohtuasjas 26/76: Metro v. komisjon, EKL 1977, lk 1875; 5. oktoobri 1983. aasta otsus kohtuasjas 191/82: Fediol v. komisjon, EKL 1983, lk 2913; ja 11. oktoobri 1983. aasta otsus kohtuasjas 210/81: Demo-Studio Schmidt v. komisjon, EKL 1983, lk 3045).

24. Oma 20. märtsi 1985. aasta otsuses kohtuasjas 264/82 (Timex Corporation v. nõukogu ja komisjon, EKL 1985, lk 849) osutas Euroopa Kohus, et sellises olukorras tuleb uurida ettevõtja rolli haldusmenetluses. Asjaolu, et kõnealune meede puudutas ettevõtjat EMÜ asutamislepingu artikli 173 teise lõigu tähenduses, leidis Euroopa Kohtu arvates tõendamist seeläbi, et ettevõtja oli esitanud uurimismenetluse algatamiseni viinud kaebuse, et ettevõtja seisukohad kuulati selle menetluse käigus ära, ja et menetluse käiku määrasid suures osas ettevõtja esitatud märkused.

25. Samad järeldused kehtivad EMÜ asutamislepingu artiklis 93 viidatud menetluses võrreldavat rolli mänginud ettevõtjate suhtes tingimusel, et vaidlustatud otsuses käsitletav abi mõjutab märkimisväärselt nende positsiooni turul. Artikli 93 lõikes 2 mööndakse üldiselt, et asjaomastel ettevõtjatel on õigus esitada komisjonile oma kommentaare, ent täpsemaid üksikasju selles sättes ei sisaldu.

26. Mis puutub hagejate olukorda ajal, mil komisjon uuris kõnealust abi, siis tuleb märkida, et 1. juunil 1983 esitasid nad komisjonile kaebuse Hollandis tegutsevaid lämmastikväetiste tootjaid soosiva soodustariifisüsteemi suhtes. Oma kaebuses tõid hagejad eelkõige esile oma konkurentsiolukorra võrreldes kolme Hollandi tootjaga ning kõnealuse abi negatiivse mõju sellele olukorrale. Lisaks vastasid hagejad komisjoni üleskutsele esitada omapoolseid kommentaare artikli 93 lõike 2 alusel.

27. Lämmastikväetiste turule mõju avaldavate majanduslike tegurite osas on hagejad juhtinud tähelepanu asjaolule, et nende arvutuste kohaselt on soodustariifisüsteem võrreldav kolmele Hollandi ammoniaagitootjale igal aastal ligikaudu 165 miljoni Hollandi kuldna ülekandmisega. Hagejate väitel moodustab maagaasi hind Prantsusmaal ligikaudu 80% lämmastikväetiste tootmisel toorainena kasutatava ammoniaagi tootmise omahinnast. Samuti on hagejad väitnud, et nad konkureerivad otseselt kolme Hollandi lämmastikväetiste tootjaga, kes suurendasid aastatel 1978–1982 lämmastikväetiste eksporti Prantsusmaale enam kui kolm korda ja kelle turuosa aastatel 1980–1982 kasvas Prantsusmaal turul 9%-lt 21,7%ni.

28. Menetluse praeguses staadiumis, mil Euroopa Kohus kaalub, kas hagiavaldus on vastuvõetav, ei ole Euroopa Kohtu ülesanne teha lõplikku otsust hagejate ja Hollandi ettevõtjate vaheliste konkurentsuhete kohta. Piisab tõdemusest, et hagejad on esitanud asjakohaseid argumente osutamaks, et komisjoni otsus võib avaldada negatiivset mõju hagejate õigustatud huvidele, kahjustades märkimisväärselt nende positsiooni asjaomasel turul.

29. Seetõttu ei ole asjaolu, et tariifi F võib komisjoni sõnul rakendada ka neljanda ettevõtja puhul, kes hagejatega ei konkureeri, oluline. Eeldades jällegi, et artikkel 92 on kohaldatav kõnealuse abi suhtes, ei kahanda asjaolu, et tariifisüsteem on kasulik mõnele muule ettevõtjale, kes hagejatega ei konkureeri, selle argumendi kaalukust, et taoline süsteem võib moonutada või ähvardada moonutada konkurentsi teiste ettevõtjate vahel. Samuti ei mõjuta see asjaolu hagejate poolt väidetavalt kantava kahju suurust.

30. Küsimuse osas, kas komisjoni otsus menetluse lõpetamise kohta puudutab hagejaid otseselt, piisab märkimisest, et selle otsusega jäeti alles kõik kõnealuse tariifisüsteemi tagajärjed, samas kui hagejate taotletav menetlus viiks selle süsteemi kaotamist või muutmist käsitleva otsuse vastuvõtmiseni. Seega tuleb otsustada, et vaidlustatud otsus puudutab hagejaid otseselt.

31. Eeltoodust tuleneb, et vaidlustatud meede puudutab hagejaid otseselt ja isiklikult asutamislepingu artikli 173 teise lõigu tähenduses.

32. Eeltoodud põhjustel tuleb hagiavaldus tunnistada vastuvõetavaks ja menetlust tuleb jätkata.

Kohtukulud

33. Otsus kohtukulude kohta tehakse hiljem.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS

otsustab enne põhikohtuasja sisu osas otsuse tegemist järgmiselt:

1. Hagiavaldus on vastuvõetav.

2. Otsus kohtukulude kohta tehakse hiljem.

Everling

Bahlmann

Joliet

Bosco

Koopmans

Due

Galmot

Kakouris

O'Higgins

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 28. jaanuaril 1986. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees presidendi ülesannetes

P. Heim

U. Everling